

MỘT SỐ VẤN ĐỀ XUNG ĐỘT SẮC TỘC Ở MYANMAR HIỆN NAY

DƯƠNG VĂN HUY*

Tóm tắt: Bài viết không chỉ làm rõ chính sách dân tộc của Myanmar hiện nay mà còn chỉ ra những thách thức mà quốc gia này đang phải đối diện, nhất là vấn đề xung đột sắc tộc liên quan đến các nhóm sắc tộc vũ trang và vấn đề người Rohingya Hồi giáo (Islam) hiện nay.

Từ khóa: Myanmar, Chính sách dân tộc, Người Rohingya, Việt Nam, Đông Nam Á.

Là một quốc gia có sự đa dạng về tộc người, Myanmar đang phải đối diện với nhiều vấn đề liên quan đến đoàn kết quốc gia - dân tộc. Mặc dù Myanmar đang thực hiện cải cách dân chủ và mở cửa kinh tế, song vấn đề dân tộc không chỉ là thách thức lớn đối với chính phủ Myanmar hiện tại mà còn tác động mạnh mẽ tới quá trình phát triển kinh tế và hội nhập của quốc gia này. Vấn đề dân tộc Myanmar hiện nay chủ yếu liên quan đến các phiên quần sắc tộc thiểu số có vũ trang và vấn đề người Rohingya Hồi giáo (Islam giáo) ở bang Rakhine miền Tây nước này. Chính phủ đang có những nỗ lực nhằm cải thiện tình hình, tuy nhiên kết quả đạt được vẫn chưa được như mong muốn.

1. Khái quát về chính sách dân tộc của Myanmar

Dân số Myanmar hiện nay (đến năm 2017) có trên 53 triệu người, trong đó các tộc người thiểu số chiếm khoảng 32% dân số và gần 67% diện tích cả nước. Hơn nữa, các tộc người thiểu số lại sinh sống chủ yếu ở khu vực biên giới quốc gia. Còn theo như Luật Công dân Myanmar 1982, nước này có khoảng 135 “tộc người” (National races). Theo đó các tộc người của Myanmar gồm: Kachin, Kayah, Karen, Chin, Bamar, Mon, Rakhine hoặc Shan và các nhóm tộc người khác⁽¹⁾.

Các tộc người ở Myanmar được chia làm bốn ngữ hệ như sau: Nhóm Tạng - Miến, nhóm Hán - Thái, nhóm Môn - Khmer và

* PGS.TS. Dương Văn Huy, Viện nghiên cứu Đông Nam Á

nhóm Malayo - Polynesian. Bên cạnh đó, các tộc người ở Myanmar (không kể Trung Quốc, Ấn Độ và các tộc người khác) được chia ra làm tám nhóm chính gồm: Miến, Shan, Kayin, Rakhine, Mon, Naga, Chin. Chính phủ Myanmar chia tám nhóm này thành 67 nhóm nhỏ. Các nhà nghiên cứu nhân chủng học phân chia thành 10 nhóm chính gồm: tộc Miến, tộc Shan, tộc Kayin, tộc Kachin, tộc Rakhine, tộc Mon, tộc Naga, tộc Chin, tộc Kayah, tộc Wa. Trong đó, người Miến (Burma) chiếm 68% tổng dân số Myanmar, là tộc người đông nhất. Tổ tiên người Miến đến từ Himalaya - Tây Tạng, Trung Quốc di cư xuống phía Nam, cư trú chủ yếu ở các thành phố và các vùng đồng bằng, phần lớn làm nghề buôn bán và nông nghiệp. Tiếp đến là người Shan (9%) là nhóm tộc người lớn thứ hai ở Myanmar sau người Miến. Người Shan có đặc điểm là cao lớn và có nước da sáng, có họ hàng gần gũi với người Thái, Lào, Campuchia và người Tày, Nùng của Việt Nam. Phần lớn người Shan là nông dân, sinh sống trong các thung lũng ven sông và những vùng lòng chảo biệt lập trên cao nguyên Shan. Hầu hết người Shan theo đạo Phật và tự gọi mình là "Tai". Họ có mối quan hệ về dân tộc, văn hoá và ngôn ngữ gần gũi với dân tộc Thái ở Thái Lan, Lào và tỉnh Vân Nam (Trung Quốc). Bên cạnh đó, tộc người Kayin còn được gọi là người Karen (7%), Rakhine (3,5%), Mon (2%), Kachin (1,5%), Kayah (0,45%). Những tộc còn lại chiếm khoảng 4,5%. Phần lớn các tộc người ở Myanmar đều di cư từ nơi khác đến⁽²⁾.

Sau khi Liên đoàn tự do nhân dân chống

phát xít (AFPFL, gọi tắt là Liên đoàn) được thành lập ngày 6/8/1944, Myanmar cũng đã quan tâm đến vấn đề dân tộc, và nhất là việc đoàn kết giữa các tộc người. Ngày 17/5/1945, Anh tuyên bố trao quyền tự trị cho người Miến Điện nhưng nằm trong khối Liên Hiệp Anh. Tuy nhiên, các tộc người không phải là người Miến như người Karen, Shan, Kachin và Chin sẵn sàng chiến đấu chứ không chịu sự kiểm soát của người Miến. Trong cuộc bầu cử tháng 4/1947, AFPFL đã giành chiến thắng vang dội. Hơn bất cứ một lãnh tụ người Miến nào, Aung San đã nhận thấy cần phải có một chính sách hoà hợp tích cực đối với các tộc người vùng cao, thực tế cho phép họ ghi những điều kiện của họ vào trong hiến pháp mới. Riêng tộc người Karen, do vẫn còn nhớ rõ cách đối xử tàn bạo của Quân đội độc lập Miến Điện, nên vẫn không hài lòng. Họ đòi có một quốc gia riêng, bất chấp thực tế là phần lớn người Karen đang sống ở vùng Irrawaddy và Tenasserim, gần bó chặt chẽ với người Miến.

Ngày 4/1/1948, quốc gia này trở thành một nước cộng hoà độc lập có tên Liên bang Miến Điện, với Sao Shwe Thaik là tổng thống đầu tiên và U Nu là thủ tướng. Sau khi Myanmar độc lập, vấn đề duy trì sự thống nhất quốc gia càng trở nên cấp bách. Trong các cuộc thương lượng với các dân tộc không phải người Miến, Aung San đã nhượng bộ hầu hết các yêu cầu của họ về quyền hiến pháp. Hiến pháp thậm chí cho phép các bang Karen và Shan quyền ly khai sau 10 năm. Người Karen đã không thành công trong việc dùng bạo lực để tách ra khỏi liên bang và thành lập một quốc

gia tự trị hưng quân du kích thuộc Tổ chức Phòng vệ Quốc gia (KNDO) tiếp tục chiến đấu. Các tiểu vương người Shan ủng hộ việc ly khai nhưng nhận thấy việc đó là phi thực tế. Quân phiến loạn Karen đòi độc lập. Người Arakan ở Arakan và người Mon ở Tenasserim đấu tranh vì một nhà nước riêng biệt trong Liên bang.

Liên quan đến việc ứng xử với các nhóm tộc người ở Myanmar, Điều khoản 22 Hiến pháp năm 2008 của Myanmar ghi rõ chính phủ cam kết hỗ trợ phát triển và cải thiện giáo dục, y tế, ngôn ngữ, văn học, nghệ thuật và văn hoá của các “tộc người” ở Myanmar. Hiến pháp cũng đảm bảo quyền bình đẳng cho các nhóm tộc người khác nhau bao gồm các tộc người và một số luật và quy định nhằm bảo tồn văn hoá truyền thống của họ. Việc thành lập các trường đại học cho sự phát triển của các tộc người của liên bang được ban hành năm 1991, trong đó bao gồm việc bảo tồn và hiểu biết về văn hoá, phong tục, truyền thống của các tộc người của Liên bang, đồng thời tăng cường tinh thần liên bang trong các tộc người, giúp họ sống trong bầu không khí thân thiện và được phép theo đuổi bậc giáo dục đại học⁽³⁾.

Bên cạnh đó, trong dự thảo về Chính sách Sử dụng Đất Quốc gia (tháng 10/2014) cũng có nhiều điều khoản liên quan đến các tộc người thiểu số. Dự thảo sửa đổi đã được gửi đến Ủy ban Trung ương Giám sát và Phân phối Sử dụng đất để thông qua. Trong năm 2015, Luật về Bảo vệ Quyền của các chủng tộc đã được ban hành và làm gia tăng tính hiệu lực lớn hơn nữa đối với Điều 22 Hiến pháp 2008, trong đó khẳng định

rằng Liên bang sẽ trợ giúp như sau⁽⁴⁾: (i) Nhà nước sẽ phát triển ngôn ngữ, văn học, nghệ thuật và văn hoá của các sắc tộc; (ii) Nhà nước sẽ tăng cường sự đoàn kết, thân hữu, tôn trọng và giúp đỡ lẫn nhau giữa các dân tộc; (iii) Nhà nước sẽ đẩy mạnh phát triển kinh tế - xã hội trên các lĩnh vực giáo dục, sức khỏe, giao thông vận tải đối với các dân tộc chậm phát triển hơn.

Mục đích của Luật là nhằm phát triển kinh tế - xã hội của các tộc người kém phát triển bao gồm giáo dục, y tế, kinh tế và giao thông. Trong khi Điều 3 của Luật quy định việc “tiếp cận quyền công dân bình đẳng đối với tất cả các nhóm tộc người”, và “cho các nhóm tộc người được tiếp cận đầy đủ các quyền được ghi trong Hiến pháp”, Luật không bảo vệ một cách rõ ràng đối với các nhóm thiểu số chống lại sự phân biệt đối xử⁽⁵⁾.

Luật cũng quy định không ai có thể hành động với mục đích kích động thù hận, thù địch, phân biệt chủng tộc và quyền và lợi ích tộc người không bị hạn chế mà không có lý do. Chương 4 qui định việc thiết lập Bộ trưởng Dân tộc do Tổng thống bổ nhiệm và được sự thông qua của Cơ quan Lập pháp Liên bang. Nhiệm vụ của Bộ được quy định tại Chương 5 của Luật như các hoạt động hỗ trợ liên quan đến giáo dục, y tế, kinh tế và giao thông đối với các tộc người kém phát triển, cũng như các hoạt động nhằm phát triển, duy trì, bảo tồn và cải thiện ngôn ngữ, nghệ thuật, văn hoá truyền thống của các tộc thiểu số và các sắc tộc nguy cơ biến mất. Luật cũng quy định rằng, các tộc thiểu số nên nhận được thông tin đầy đủ và chính

xác về ngành nghề và các hoạt động kinh doanh khác trong khu vực của họ trước khi các dự án được đàm phán giữa các nhóm và chính quyền hoặc với các công ty có thể diễn ra⁽⁶⁾.

2. Vấn đề xung đột sắc tộc ở Myanmar và ứng xử của chính quyền liên bang

Hiện nay, Myanmar đang phải đối diện với vấn đề dân tộc hết sức nan giải, các phiến quân sắc tộc vũ trang đang có xu hướng ly khai ở Myanmar và vấn đề người Rohingya Hồi giáo. Tính đến năm 2010, ở Myanmar đã có 40 nhóm vũ trang ly khai (17 nhóm lớn và 23 nhóm nhỏ).

Từ năm 1989, chính quyền quân sự ở Myanmar đã theo đuổi các thoả thuận ngừng bắn với các nhóm sắc tộc vũ trang. *Cơ quan tình báo quân sự* (MI) do tướng Khin Nyunt đứng đầu đã đàm phán các thoả thuận ngừng bắn với từng nhóm sắc tộc vũ trang một năm sau khi đảo chính diễn ra. Từ đó đến năm 2010, Chính phủ Myanmar đã đạt được thoả thuận ngừng bắn với tổng cộng 40 nhóm với các thoả thuận bất thành văn với nhau. Điều đáng chú ý là, trong hai thập kỷ đó, chính quyền quân sự đã không ký bất cứ thoả thuận ngừng bắn chính thức nào trừ trường hợp với Tổ chức Độc lập Kachin (KIO).

Từ khi lên nắm quyền, Tổng thống Thein Sein đã có những bước đi cụ thể đối với các nhóm vũ trang ly khai còn lại ở các bang như Kachin, Shan và Karen, xem những nỗ lực này là một phần không thể tách rời của tiến trình hoà hợp dân tộc ở

Myanmar. Trước đó, từ tháng 10/1993, quân đội độc lập Kachin (KIA) đã ký thoả thuận ngừng bắn với Chính phủ Myanmar nhưng vẫn chưa chịu giải giáp vũ khí hay chuyển đổi thành lực lượng biên phòng của chính phủ hoặc chính quyền bang. Ngày 12/12/2011, Tổng thống Thein Sein ra lệnh cho quân đội ngừng tấn công các lực lượng của KIA và chỉ bắn trả khi bị tấn công. Trước đó, ngày 4/12/2011, chính quyền địa phương và phân nhánh miền Nam của lực lượng Quân đội nhà nước Shan (SSA) lần lượt đến đại diện cho Chính phủ Myanmar và SSA đã đạt được thoả thuận ngừng bắn. Theo thoả thuận, chính phủ cam kết việc phát triển kinh tế cho khu vực cũng như hai bên sẽ có các nỗ lực chung nhằm chống lại nạn sản xuất và buôn bán ma túy.

Ngày 12/1/2012, Chính phủ Myanmar và Liên minh dân tộc Kara (KNU), nhóm duy nhất trước đó chưa có thoả thuận ngừng bắn với Chính phủ Myanmar, đã đạt được thoả thuận ngừng bắn. Đối với lực lượng Đảng nhà nước Môn mới (NMSP), một nhánh chính trị của lực lượng Quân đội giải phóng Nhà nước Môn (NMLA), Chính phủ của Thủ tướng Thein Sein tiếp tục theo đuổi chủ trương đàm phán hoà bình. Theo đó, NMLA vào đầu tháng 2/2012, đã ký với NMSP một thoả thuận cơ bản 5 điểm. Đây chính là thoả thuận thứ 7 giữa NMSP với chính phủ kể từ khi giới quân sự cầm quyền ở Myanmar.

Có thể thấy, từ khi chính phủ dân sự Myanmar ra đời, nước này đã đạt được hàng loạt các thoả thuận ngừng bắn với các nhóm sắc tộc vũ trang. Theo đó, chính phủ Myanmar đã đạt được các thoả thuận

hoà bình với 14 nhóm, có các cuộc đàm phán với các nhóm khác và đặc biệt là thực hiện các nỗ lực nhằm đạt được một Thỏa thuận ngừng bắn toàn quốc (NCA) với tất cả các nhóm. Đầu tháng 11/2013, chính phủ Myanmar và các nhóm sắc tộc vũ trang đã có các cuộc đàm phán hướng tới xây dựng một CAN. Cuộc đàm phán thứ hai diễn ra vào tháng 12/2013 tại thủ phủ Hpa-An của bang Kayin (Karen). Hai bên nhất trí ký một thỏa thuận ngừng bắn toàn quốc dù thời gian hiện thực hoá chưa được ấn định. Đến tháng 4/2014, Ủy ban công tác kiến tạo hoà bình trung ương của Chính phủ Myanmar và Nhóm phối hợp ngừng bắn quốc gia (NCCT) của 16 nhóm sắc tộc vũ trang đã đạt được sự thống nhất về dự thảo chung, hướng đến ký kết một thỏa thuận ngừng bắn trên toàn quốc. Đặc biệt, ngoài đại diện của 16 tổ chức trong NCCT và đại diện Chính phủ Myanmar, các cuộc đàm phán này còn có sự tham gia của đại diện năm nhóm sắc tộc vũ trang không thuộc NCCT, đó là Quân đội nhà nước Wa thống nhất (UWSA), Ủy ban khôi phục nhà nước Shan (RCSS), Quân đội liên minh dân chủ dân tộc, Ủy ban Nagaland-Khaplang xã hội chủ nghĩa dân tộc (NSCN-K) và Mặt trận dân chủ sinh viên toàn Miến Điện (ABSDF)⁷⁾.

Bước tiến quan trọng nhất trong nỗ lực của các bên nhằm tiến tới đạt được NCA là vào ngày 30/03/2015, các nhà đàm phán chính phủ Myanmar và các nhóm sắc tộc thiểu số vũ trang đã đạt được dự thảo NCA dài 7 chương, kết thúc 16 tháng đàm phán về vấn đề này. Bản dự thảo được hoàn tất vào ngày họp thứ 7 trong khuôn khổ

vòng đàm phán thứ 7 giữa Ủy ban kiến tạo hoà bình liên bang (UPWC) của chính phủ Myanmar và Nhóm điều phối ngừng bắn quốc gia (NCCT) của 16 nhóm sắc tộc thiểu số có vũ trang (NCCT) sau khi các bên giải quyết được các điểm còn tồn đọng.

Bên cạnh đó, cuộc xung đột giữa người Hồi giáo và người theo đạo Phật nổ ra từ tháng 6/2012 trong bối cảnh nước này đang đẩy mạnh tiến trình chuyển đổi dân chủ, càng đẩy cao mâu thuẫn tôn giáo sắc tộc ở quốc gia này. Kể từ khi quân đội chuyển giao quyền lực cho chính quyền dân sự, một vận hội mới đầy tiềm năng phát triển mở ra cho Myanmar. Tuy nhiên, đất nước này lại đang đứng trước khó khăn khi mà tình hình xung đột sắc tộc - tôn giáo ở miền Tây Myanmar bắt đầu từ đầu tháng 6/2012 đã làm hàng trăm người thiệt mạng, và hàng chục ngàn người phải tản cư. Sự gia tăng xung đột này đã và đang ảnh hưởng mạnh mẽ tới những thành tựu bước đầu trong quá trình cải cách của Myanmar, đồng thời điều này cũng tác động tới sự ổn định chính trị - an ninh trong khu vực.

Xung đột giữa người thiểu số Rakhine theo đạo Phật chống lại những người được gọi là “không có tư cách công dân Rohingya” theo Hồi giáo tại bang duyên hải Rakhine miền Tây Myanmar đã đánh dấu một trong những vụ bất ổn giáo phái tồi tệ nhất tại Myanmar trong những năm gần đây. Nguyên nhân của xung đột tôn giáo - sắc tộc đang nổi lên mạnh mẽ tại Myanmar gần đây là do sự hận thù giữa các Phật tử và cộng đồng người Hồi giáo thiểu số Rohingya từng cháy âm ỉ trong

hiều thập kỷ, và châm ngòi cho sự bùng phát xung đột này bắt nguồn từ vụ việc vào ngày 3/6/2012 sau khi 3 người Hồi giáo bị cáo buộc cưỡng hiếp và giết một phụ nữ theo đạo Phật. Sau đó, trong một vụ tấn công xe bus đường như là để trả thù, 10 người Hồi giáo đã thiệt mạng.

Tại Myanmar, đa số người dân đều cho rằng những người Rohingya là cộng đồng thiểu số không được hoan nghênh nhất tại quốc gia này, họ không được đề cập tới trong luật công dân và bị giới hạn việc đi lại cũng như nhiều hoạt động khác, trong đó có hôn nhân và sinh đẻ. Nhiều quan chức Myanmar cho rằng nhiều người Rohingya đang sinh sống bất hợp pháp tại quốc gia này, đồng thời yêu cầu Liên Hợp Quốc trợ giúp bằng cách giúp họ hồi hương hoặc phối hợp thực hiện các nỗ lực cứu trợ.

Người Rohingya không được quốc gia nào công nhận là công dân chính thức. Chính phủ Myanmar gồm đa số những người theo đạo Phật coi cộng đồng người Rohingya tại đất nước này là những người nhập cư trái phép đến từ Bangladesh, đồng thời từ chối cho họ quyền công dân⁽⁸⁾. Chính phủ Myanmar cho rằng đa số những người Rohingya là nhập cư bất hợp pháp từ Bangladesh, thậm chí nhiều gia đình trong số họ đã sống ở Myanmar từ nhiều đời. Bangladesh cũng từ chối họ. Năm 1978, quân đội đã xua đuổi hơn 200.000 người Rohingya từ Myanmar sang Bangladesh, khoảng 10.000 người đã chết vì điều kiện sống không đảm bảo, số khác đã quay trở về Myanmar⁽⁹⁾. Từ năm 1992, Bangladesh cũng không trao cho cộng đồng người Rohingya tư cách người tị nạn⁽¹⁰⁾. Các tổ

chức theo dõi nhân quyền cho rằng những người Rohingya ở Myanmar đang bị kỳ thị, họ bị cưỡng bức lao động và không được đối xử giống như những tộc người khác cùng ở khu vực Rakhine. Họ muốn ra khỏi khu làng của mình và kết hôn phải được sự cho phép của chính quyền, mỗi gia đình người Rohingya không được phép có trên 2 đứa con⁽¹¹⁾.

Do sự kỳ thị có tính tộc người trên kéo dài và gia tăng trong nhiều năm, cuộc xung đột tôn giáo- sắc tộc giữa những người theo đạo Phật và người được gọi là "không có tư cách công dân Rohingya" theo Hồi giáo tại bang duyên hải Rakhine miền Tây Myanmar đã đánh dấu một trong những vụ bất ổn giáo phái tồi tệ nhất tại Myanmar trong những năm gần đây. Các vụ đụng độ ban đầu chỉ diễn ra ở thị trấn Maungdaw; sau đó lan sang thủ phủ Sittwe và các làng lân cận, buộc nhà chức trách ban hành lệnh giới nghiêm vào ban đêm. Tuy nhiên, bất kể nguyên nhân nào châm ngòi cho xung đột tôn giáo - sắc tộc này thì mâu thuẫn giữa tín đồ Phật giáo và tín đồ Hồi giáo ở bang Rakhine đã có gốc rễ từ lâu. Trong thời kỳ Chiến tranh Thế giới thứ hai và vào đầu những năm 1990, bạo lực giữa các sắc tộc đã cướp đi nhiều sinh mạng. Một trong những xu hướng đáng lo ngại nhất là sự xuất hiện những lời kêu gọi trên các biểu ngữ cũng như trên mạng Internet, đòi trục xuất người Rohingya khỏi Myanmar.

Cuộc xung đột bùng lên từ tháng 6/2012, và tính đến ngày 25/8/2012, số người chết lên tới gần 100.000 người, trong đó 75% là người Rohingya Hồi giáo⁽¹²⁾. Bước sang

tháng 10/2012, xung đột tiếp tục gia tăng, hàng trăm ngôi nhà bị đốt cháy, trong khoảng thời gian 5 ngày (từ 20-25/10) số người chết đã lên 60 người. Các lực lượng an ninh đã nỗ lực nhằm ngăn chặn cuộc xung đột tôn giáo tồi tệ nhất này kể từ khi xảy ra các vụ va chạm tại bang Rakhine từ hồi tháng 6 khiến hơn 80 người thiệt mạng và ít nhất 75.000 người bị mất nhà cửa.

Vụ bạo lực mới đây nhất tại Rakhine đã lan rộng ra nhiều thị trấn khác, trong đó có cả thị trấn thương mại quan trọng là Kyaukpyu - xuất phát điểm của các đường ống dẫn khí đốt và dầu mỏ trị giá nhiều tỷ USD nối Trung Quốc và Myanmar. Theo tuyên bố của Văn phòng Chính phủ Myanmar, trong ngày 24/10/2012 có 12 người thiệt mạng và 1.948 ngôi nhà cùng 8 tòa nhà sử dụng vì mục đích tôn giáo bị phá hủy. Ngày 28/10, sau khi nhiều nhà cửa cháy thành tro tàn tại phía Tây Myanmar, nhiều người dân ở đây đã trở thành vô gia cư và buộc phải chuyển tới các khu trại tị nạn lân cận. Theo thông tin từ Liên Hợp quốc, xung đột tôn giáo sắc tộc tại Myanmar đã khiến khoảng 26.500 người chủ yếu là thuộc cộng đồng Hồi giáo buộc phải rời nơi cư trú. Nhiều người đã thiệt mạng và các khu dân cư bị san phẳng sau các cuộc đụng độ nổ ra từ ngày 21/10/2012 giữa các Phật tử và người Hồi giáo tại bang Rakhine, đặt ra thêm nhiều thách thức cho các nỗ lực hòa giải tại khu vực.

Kết luận

Có thể thấy, mặc dù Myanmar hiện nay đang thực hiện cải cách dân chủ và mở cửa kinh tế đối ngoại một cách mạnh mẽ, cũng

như gia tăng bang giao quốc tế, song vấn đề dân tộc vẫn là một thách thức lớn đối với chính phủ mới. Vấn đề hòa hợp dân tộc giữa người Miến chiếm đa số với các thiểu số, cũng như xung đột tôn giáo - tộc người giữa người Rohingya theo Islam thiểu số và những tín đồ Phật giáo ở miền Tây thuộc bang Rakhine nước này không chỉ còn là vấn đề nội bộ của Myanmar nữa mà đã trở thành vấn đề vượt ra phạm vi lãnh thổ nước này. Hiện nay, chính phủ Myanmar đang có những nỗ lực để cải thiện tình hình bất ổn liên quan đến vấn đề xung đột sắc tộc, song đây không phải là vấn đề có thể giải quyết trong một sớm một chiều mà cần phải có lộ trình và cần có chính sách thích hợp./.

CHÚ THÍCH

1. Ethnic Minority Group/Indigenous Peoples, <http://www.myanmar-responsible-business.org/pdf/SWIA/Oil-Gas/11-Ethnic-Minorities-Indigenous-Peoples.pdf>
2. Cuộc di cư đầu tiên đến Myanmar sinh sống là người Miao và Khmer. Nhóm di cư thứ hai là người Thái - Hán. Sự đa dạng về tộc người định cư ở Myanmar đóng một vai trò quan trọng trong việc xác định chính trị, lịch sử và nhân khẩu học quốc gia này.
3. “Myanmar. Climate-Friendly Agribusiness ValuenChains Sector Project”, Ethnic Group Development Framework, March 2018, Prepared by the Ministry of Agriculture, Livestock and Irrigation for the Asian Development
4. Bank. <https://www.adb.org/sites/default/files/project-documents/48409/48409-003->

ippf-en.pdf p.6

mar/articles/20120825.aspx, truy cập ngày 28/8/2012

TÀI LIỆU THAM KHẢO

5. Chu Công Phùng (chủ biên), *Mianma: Lịch sử và hiện tại*, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội - 2011, tr.145
6. "Myanmar: Climate-Friendly Agribusiness ValuenChains Sector Project", tldd, tr.7.
7. Myanmar: Climate-Friendly Agribusiness ValuenChains Sector Project", tldd, tr.7
8. Võ Xuân Vinh (chủ biên), *Biến đổi chính trị, kinh tế ở Myanmar từ 2011 đến nay: Bối cảnh, nội dung & tác động*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội 2015, tr.84-85
9. Theo báo cáo của Liên Hợp Quốc thì ngoài 800.000 người Rohingya sống ở Myanmar ra, có khoảng 250.000 người Rohingya khác sống ở Bangladesh, và hàng trăm nghìn người khác sống rải rác trên toàn thế giới, mà chủ yếu là ở Trung Đông. Theo Hiến pháp Miến Điện, họ không có quyền công dân, tuy nhiên họ thường được biết đến dưới cái tên là "người Bengal", tức những người đến từ quốc gia láng giềng Bangladesh. Một cựu bộ trưởng ngoại giao Miến Điện có lần được trích lời nói: "Trong lịch sử, chưa bao giờ có tộc người Rohingya ở Myanmar." Thế nhưng người Rohingya cũng trong tình trạng không tổ quốc ở Bangladesh, và hàng ngàn người đã phải trốn chạy từ nước này để thoát khỏi sự đàn áp và tìm nơi ẩn náu ở Myanmar.
10. Xinyan Yu, "Myanmar Conflict: Rohingya Muslims Persecuted In Myanmar And Bangladesh", The Huffington Post, October 31, 2012, http://www.huffingtonpost.com/2012/06/14/myanmar-conflict-rohingya-muslims_n_1595976.html
11. Để hiểu rõ thực trạng người Rohingya ở Bangladesh, xem thêm trong: Jacey Fortin, "Nowhere To Turn: Rohingya People Flee Violence In Myanmar, Unwelcome In Bangladesh", International Business Times, August 09 2012.
12. Xinyan Yu, tldd
13. "The Global War On Islam", <http://www.strategypage.com/qnd/myan-mar/articles/20120825.aspx>, truy cập ngày 28/8/2012
1. Chính quyền Mianma và vấn đề bạo lực giữa người Hồi giáo và Phật giáo", *Tin tham khảo Thế giới*, 09/08/2012, TTXVN
2. Conflicts in West Myanmar more than religious issue: ASEAN chief", xem trong: , cập nhật ngày 31/10/2012
3. Ethnic Minority Group/Indigenous Peoples,
4. Grant Evans (cb), *Bức khảm văn hóa châu Á: Tiếp cận nhân học*, Nhà xuất bản Văn hóa Dân tộc, Hà Nội 2001.
5. Indonesian president urges Myanmar to end Rakhine-Rohingya conflict", xem trong: , cập nhật ngày 31/10/2012.
6. Mianma: xung đột tôn giáo và những hệ lụy", TTKTG 30/10/2012, TTXVN
7. Myanmar: Climate-Friendly Agribusiness ValuenChains Sector Project", Ethnic Group Development Framework, March 2018, Prepared by the Ministry of Agriculture, Livestock and Irrigation for the Asian Development Bank.
8. Nguyễn Duy Thiệu (chủ biên), *Các dân tộc ở Đông Nam Á*, Nhà xuất bản Văn hoá Dân tộc, Hà Nội - 1997
9. Phạm Thị Vinh (cb), *Một số vấn đề về xung đột sắc tộc và tôn giáo ở Đông Nam Á*, Nhà xuất bản Khoa học Xã hội, 2008.
10. The Global War On Islam,
11. Võ Xuân Vinh (chủ biên), *Biến đổi chính trị, kinh tế ở Myanmar từ 2011 đến nay: Bối cảnh, nội dung & tác động*, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội 2015
12. Xinyan Yu, "Myanmar Conflict: Rohingya Muslims Persecuted In Myanmar And Bangladesh", *The Huffington Post*, October 31, 2012,
13. Xung đột tôn giáo ở phía Tây Mianma ngày càng trầm trọng, TLTKĐB 27/10/2012, TTXVN.